

Chudzyński, Marian

Przeprosiny

Notatki Płockie 48/4-197, 46

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pujące klasztory: benedyktynów w Pułtusku, bernardynów w Ostrołęce, Przasnyszu i Skępem, reformatów w Płocku i Żurominie, łącznie- 6 klasztorów. Razem wywieziono z tych placówek ponad 150 zakonników. W ten sposób, na terenie diecezji płockiej jedynie 2 klasztory zostały uznane za etatowe. Był to klasztor kapucynów w Zakrocymiu i klasztor karmelitów w Oborach k. Rypina. Natomiast klasztory bernardynów w Ratowie i Strzegocinie oraz reformatów w Zarembach uznano za nieetatowe i te czasowo pozostawiono, zaś kasowano je z chwilą, gdy liczba zamieszkujących w nich zakonników, zmniejszyła się do ośmiu. Przy każdym z likwidowanych klasztorów pozostawiono po jednym lub dwóch księży dla obsługi duszpasterskiej wiernych. Podobny los spotkał zakony żeńskie, z których żaden nie został uznany za etatowy. Zakony te przetrwały z uwagi na większą liczbę zamieszkałych w nich sióstr. Dotyczyły to norbertanek w Czerwińsku, benedyktynek w Sierpcu i Przasnyszu. W. Popiel, Pamiętniki, s. 220. M. M. Grzybowski, Postawa W. Chościak-Popiela, biskupa płockiego, wobec kasaty klasztorów z 1864 r. w jego diecezji [w:] „Studia Płockie”. T. 11/1983. Płock 1983, s. 259-260.

²⁴ Popiel został wówczas ukarany grzywną w wysokości rs. 14 000 oraz kontrybucją w wysokości rs. 28.000 na rocznej pensji, która wynosiła rs. 40.000. A. J. Papierowski, Geneza mariawityzmu..., (cz. 1), s. 18.

²⁵ Z drobiazgowych i niezwykle cennych ustaleń dokonanych przez M. M. Grzybowski, które dotyczą zachowań biskupa Popiela wobec władz, a także wobec innych członków ówczesnego episkopatu i jego relacji z podległym mu duchowieństwem, wyłania się obraz człowieka słabego charakteru, którego nałożone nań wówczas zadania, po prostu go przerastały. Tę cechę charakteru doskonale wykorzystywał ówczesny dyrektor główny KRiOP ks. Czerkaskij. Popiel został tak dalece przez niego ubezwłasnowolniony, że np. na jego żądanie, przesał prywatną korespondencję z nominatem sufraganiem warszawskim bpem Pawłem Rzewuskim o sprawach Kościoła w Królestwie, o których ten ostatni, informował Nuncjaturę w Wiedniu. Podobnie i w relacjach z duchowieństwem, Czerkaskij uczynił z Popiela egzekutora własnych zarządzeń. M. M. Grzybowski, Postawa Wincentego Chościak-Popiela..., s. 262-272.

²⁶ W. Popiel przebywał na wygnaniu do 13 X 1875 r. Został przywrócony do obowiązków dopiero w następstwie porozumienia między Stolicą Apostolską i rządem Rosji, co miało miejsce 2 III 1875 r. Biskup jednakże nie powrócił do Płocka. Został najpierw ordynariuszem diecezji kujawsko-kaliskiej, a następnie, w nieznanych bliżej okolicznościach, 15 III 1883 r. prekonizowany przez papieża Leona XIII na stanowisko arcybiskupa-metropolity warszawskiego, który to urząd piastował do 1912 r., tj. do śmierci. A. J. Papierowski, Geneza mariawityzmu..., (cz. 1), s. 18.

²⁷ S. Gajewski, Diecezja płocka w latach 1864-1914. [w:] „Studia Płockie”. Płock 1975. T. 3. s. 310; A. Dębski, Dzieciństwo. (wspomnienie lat 1869-1878). W: Księga pamiątkowa Koła Płocczan. Warszawa 1931 s. 165; S. Kopczyński, Gimnazjum płockie w latach 1883-1892. [w:] Księga Pamiątkowa Koła Płocczan, s. 198.

²⁸ S. Gajewski, Diecezja płocka..., s. 310.

²⁹ Ciechowski podaje również szczegół, że Gintowt-Dziawłowski pozostawił po sobie wspaniałą galerię obrazów. Została ona jednak przez jego spadkobierców „zmarnowana”. W. Ciechowski, Gimnazjum płockie i Płock. „Dziennik Płocki” 1931 nr 10 s. 2.

³⁰ S. Gajewski, Diecezja płocka..., s. 310-311.

³¹ Obok wspomnianej encyklopedii, w l. 1904-1916 wydana została „Podręczna Encyklopedia Kościelna” przez płocczanina, kapłana inkardynowanego w archidiecezji warszawskiej ks. prałata Zygmunta Chelmickiego (1851-1922), mająca bardziej popularny charakter. We Włocławku natomiast, z inicjatywy ks. Idziego Benedykta Radziszewskiego (1871-1922), który w latach późniejszych był założycielem i pierwszym rektorem KUL-u, w 1909 r.

powstało do dziś wychodzące pismo teologiczne „Ateneum Kapańskie”, z którym nawiązali współpracę naukowcy ze wszystkich diecezji polskich. F. Stopniak, Kościół na ziemiach polskich, s. 578-579.

³² S. Gajewski, Diecezja płocka..., s. 311.

³³ A. J. Nowowiejski, Płock. Monografia historyczna. Wyd. 2. Płock 1930, s. 76-77.

³⁴ Abp Jerzy Szembek zgromadził w majątku rodzinnym Porębę k. Krakowa niezwykle cenny księgozbiór, który liczył ok. 3 500 tomów. Podczas II-jej wojny światowej został on częściowo przez hitlerowców rozgrabiony. Po wojnie, zbiory zostały przekazane do Biblioteki Śląskiej. J. B. Nycek, Ludzie i książki. Płock 1984 s. 240.

³⁵ Temat ten poruszyłem w obszernym artykule pt. Geneza mariawityzmu jako ruchu religijnego i społecznego (przyczynek historyczny). „Notatki Płockie” 1997 nr 2/171 i 3/172.

³⁶ Były co prawda wyjątki. Należał do nich ks. Lucjan Bońkowski (1858-1910), który jako jeden z pierwszych w Królestwie, podjął pracę na polu spółdzielczości, zakładając sklep spółdzielczy w Bogurzynie, gdzie w l. 1887-1890 był proboszczem. Podobnie i księża P. Brzozowski z Zielonej i J. Dołęgowski z Lubowidza z dekanatu mławskiego, którzy uczestniczyli w utworzeniu i pracach kasy oszczędnościowo-pozyczkowej w Żurominie. S. Gajewski, Diecezja płocka, s. 316; A. J. Papierowski, J. Stefański, Płocczanie znani i nieznan. Płock 2002.

³⁷ D. Olszewski, Z zagadnień religijności w diecezji płockiej w XIX wieku. [w:] „Studia Płockie”. T. 3. Płock 1975 s. 347-352. S. Gajewski, Diecezja płocka..., s. 311.

³⁸ D. Olszewski, Z zagadnień religijności..., s. 344-347.

³⁹ Tenże, Polska kultura religijna na przełomie XIX i XX wieku Warszawa 1996, s. 45-46.

⁴⁰ Tamże, s. 46; Leges dioecesianae. Płock 1906 s. 50-58.

⁴¹ D. Olszewski, Polska kultura..., s. 45-47.

⁴² S. Gajewski, Diecezja Płocka..., s. 323-324.

⁴³ D. Olszewski, Polska kultura..., s. 283; S. Gajewski, Diecezja płocka, s. 323, 324.

⁴⁴ C. Lechicki, Kozłowska Feliksa. PSB.

Przeprosiny

W imieniu Kolegium Redakcyjnego „Dziejów Sierpca i ziemi sierpeckiej” (Sierpiec 2003) serdecznie przeproszam Pana Wacława Milke za wyjątkowo przykry błąd jaki wystąpił w Indeksie nazwisk z winy błędnego zestawienia komputerowego.

Wykazane dwie strony (446, 541) przy nazwisku Pana Wacława Milke odnoszą się do zupełnie innej osoby.

Z poważaniem
Marian Chudzyński
redaktor książki

Płock, dn. 7 XII 2003 r.